

Statistikk og utviklingstrekk

*Kunnskapsgrunnlag til kommunal planstrategi
Volda kommune 2020*

Sist revidert 14.01.2021

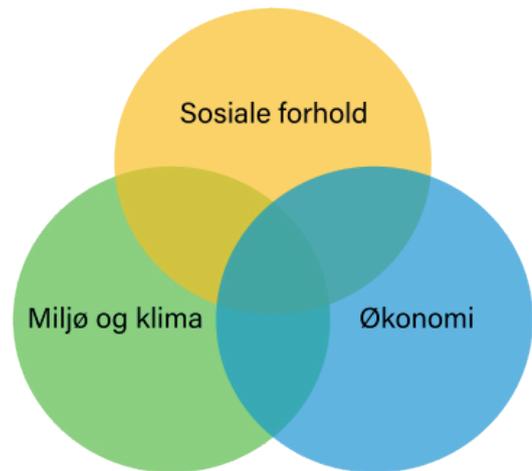

Innleiing

Hornindal og Volda kommunar slo seg saman og vart ei kommune 1. januar 2020. Samtidig vart det gjort ei grensejustering med Ørsta kommune, slik at Bjørke og Viddal også er med i den nye kommunen. Ei ny kommune inneber nye grenser, fleire innbyggjarar og eit større areal. For å forstå den nye kommunen er det viktig å bringe fram kunnskap.

Statistikk og utviklingstrekk er ei samling av tal og fakta innanfor ulike samfunnstema. Målet er å gi ei oversikt over ulike utviklingstrekk innanfor tema som folketal, busetting, utdanning, folkehelse og klima. Dokumentet er ikkje uttømande, og det finst andre statistikkar, tal og tema som er relevante for den nye kommunen. Nedst på kvar side er det sett inn lenkar til kjelder med meir informasjon knytt til ulike tema.

I regjeringa sine *Forventningar til regional og kommunal planlegging 2019–2023* er det ei forventning om at FN sine berekraftsmål skal ligge til grunn for regional og kommunal planlegging. Berekraftig utvikling handlar om å ta vare på behova til menneske som lever i dag, utan å øydelegge moglegheitene for framtidige generasjonar. Berekraftsmåla reflekterer dei tre dimensjonane i berekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale tilhøve. Dette dokumentet inneheld statistikk og informasjon knytt til dei tre dimensjonane.

Dei tre dimensjonane i FN sine berekraftsmål.

Statistikk kan hjelpe oss til å teikne eit utfordringsbilette for kommunen. Eit felles kunnskapsgrunnlag er nyttig når ein skal diskutere utfordringar og moglegheiter. Kunnskapsgrunnlaget skal leggjast til grunn for arbeidet med å setje retning og mål for dei planane og strategiane som skal utarbeidast i den nye kommunen.

Arbeidet med dette dokumentet starta like etter at regjeringa innførte strenge smitteverntiltak knytt til koronaviruset. Kva konsekvensar dette vil ha på kort og lang sikt er vanskeleg å vite, men ein kan vente at pandemien vil påverke utfordringsbiletet også lokalt. Dette må ein ta omsyn til underveg i prosessen.

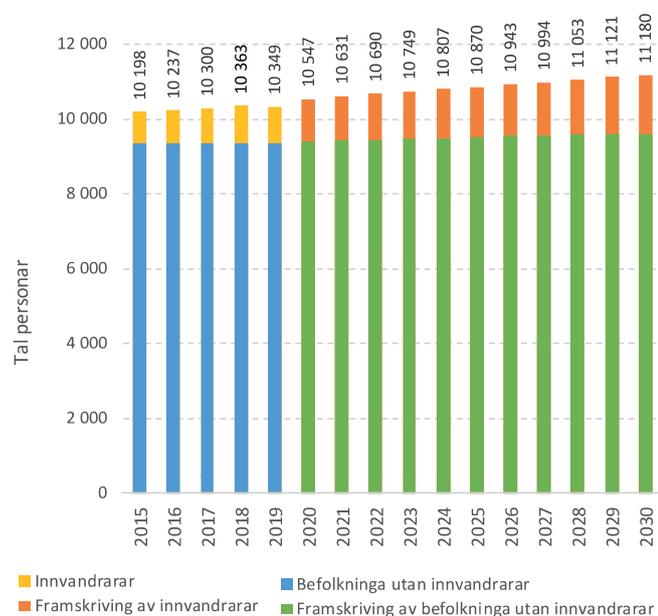
Innhald

Folk og busetting	s. 3	Risiko og sårbarheit	s. 14
Levevaner og helse	s. 6	Klima og miljø	s. 15
Utdanning og kompetanse	s. 8	Areal, natur og kulturminne	s. 16
Kultur, fritid og deltaking	s. 9	Samarbeid	s. 17
Næringsliv og sysselsetting	s. 10	Kommunen sin økonomi	s. 18
Samferdsle og infrastruktur	s. 12	Demokratiutvikling	s. 20
		Samandrag	s. 21

Folk og busetting

Folketalsutvikling

I 2019 var det 10 454 innbyggjarar i Volda kommune. I følge SSB sitt mellomalternativ vil folketalet i Volda fortsettje å stige.

Det er først og fremst innvandring som sikrar den positive folketalsutviklinga i kommunen. Det er knytt stor usikkerheit til framskrivning av innvandring til Noreg, men ein kan forvente at innvandring også dei næraste åra vil bidra til befolkningsvekst.

Å vere attraktiv som bustadkommune for innvandrarakar vil i stor grad kunne vere med på å sikre folketalsauka i kommunen. For å sikre framtidig folketalsauke er det vesentleg å legge til rette for at dei som kjem flyttande til Volda vert verande og at fleire finn kommunen attraktiv å busette seg i.

Flyttemønster

Det er fleire som flyttar ut av kommunen enn inn. I 2018 var nettoinnflyttinga på -103 personar. Innad i kommunen er det Volda tettstad, Mork og Grodås som har vektst i folketalet. I bygdene går folketalet nedover.

	2009	2019	Endring 09-19
Haugen	161	128	-33
Grodås og Kirkhorn	518	587	69
Kjøs*	123	76	-47
Otterdal	15	10	-5
Lødemel	275	251	-24
Rygg	131	100	-31
Bjørke	114	78	-36
Viddalen	39	27	-12
Velsvik	59	39	-20
Ulvestad	293	293	0
Dravlausbygda	197	189	-8
Innselset	35	22	-13
Åmelfot og Steinsvik	96	68	-28
Dalsbygd	115	94	-21
Folkestad	303	292	-11
Fylsvik	152	134	-18
Bjørkedal	141	135	-6
Høydal	72	67	-5
Fyrde	178	166	-12
Kalvatn	116	96	-20
Hjartå	119	105	-14
Egset og Mork	403	549	146
Eikrem og Ytrestøyl	115	111	-4
Lid og Yksnøy	219	210	-9
Volda tettstad	5890	6622	732
Uoppgitt grunnkrets	6	5	-1
SUM	9885	10454	569

*1.1.19 vart det gjort ei grensejustering i Kjøs krins, og grenda Maurset (med 19 personar) vart overført til Stryn kommune.

Flyttemønstra har konsekvensar m.a. for bustadbehov, barnehage- og skulestruktur.

Sentraliseringstrenden er synleg lokalt, men også regionalt og nasjonalt. Innenlandsk flytting til Oslo og Trøndelag tappar Møre og Romsdal for innbyggjarar. I Møre og Romsdal ser ein også at folketalsveksten flatar ut og at fødselstala er historisk låge. Etter regionreforma er Møre og Romsdal det tredje minste fylket i landet.

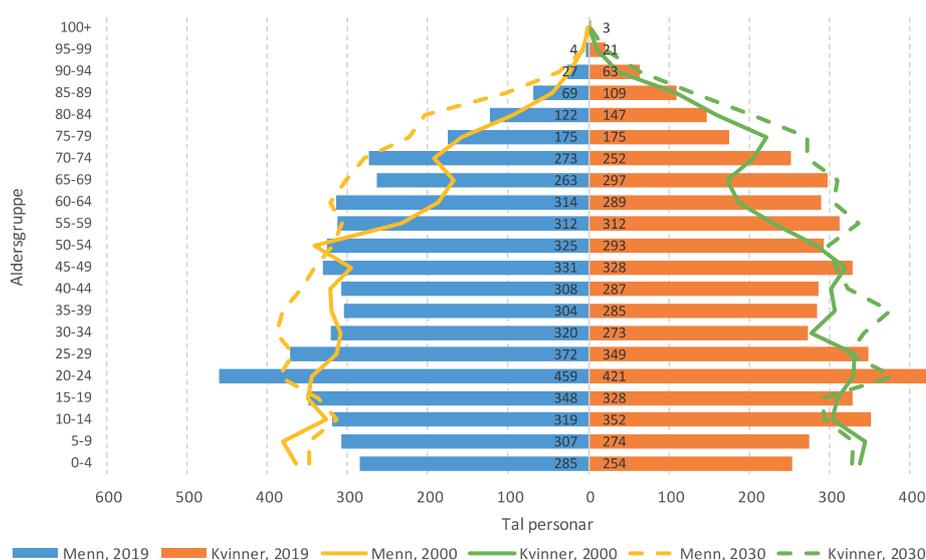
Kjelder:

- Kommunestatistikk Nye Volda
- Møre og Romsdal fylkeskommune: Kunnskapsgrunnlag til regional planstrategi

- SSB-tabell 04317: Befolkning
- SSB-tabell 06844: Personer 67 år og over i privathusholdninger
- SSB-tabell 06081: Personer i privathusholdninger

Folketalspyramide

Folketalspyramide, 2000, 2019 og framskriving til 2030

Folketalspyramiden viser at aldersgruppa 67 år og oppover vil auke.

Pyramiden viser også at tal på barn 0–9 år vil auke. Dette er likevel eit usikkert tal, da delar av innbyggjarane i fertil alder er studentar som bur i kommunen i ein avgrensa periode.

Befolkninga lever lenger og er friskare enn før. Historiske tal viser at bruken av helse- og sosialtenester aukar kraftig etter 75 år.

Folketal fordelt på aldersgrupper

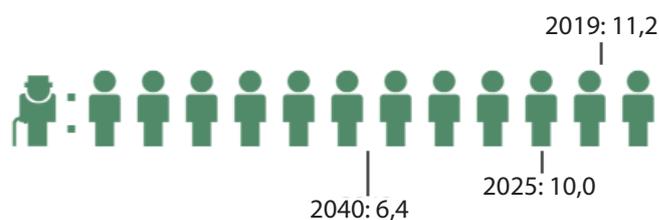
	2018	2030	2040
0–5 år	618	+ 196	+ 169
6–15 år	1 298	- 41	+ 154
16–19 år	573	- 58	+ 6
20–66 år	6 139	+ 260	+ 304
> 67 år	1 735	+ 460	+ 782
Sum alder	10 363	+ 817	+ 1415

Tabellen over viser folketalsframskrivinga fordelt på aldersgrupper, basert på folketalet i 2018. Tabellen viser m.a. kor mange barnehagebarn, barneskulebarn og ungdomsskuleelevar vi kan forvente å få i kommunen dei neste åra. Dei ulike aldersgruppene har forskjellige krav og forventningar til kommunale tenester.

Folketalspyramiden viser at Volda har mange innbyggjarar i alderen 20–24 år. Ein del av desse er studentar. Siden mange av studentane flyttar etter endt studietid, vil truleg også framskreve barnetal vere mindre enn framskrivinga til SSB viser.

Personar i arbeidsfør alder

Tal personar i arbeidsfør alder (20–66 år) i forhold til personar 80 år og over:

Det vil i åra framover verte færre innbyggjarar i yrkesaktiv alder per innbygger 80 år og eldre.

Dette vil påverke fleire av kommunen sine tilbud og tenester; til dømes helse, pleie og omsorg, kultur- og fritidsaktivitetar og økonomi. Utviklinga vil også få konsekvensar for kommunen sin bustadpolitikk.

SSB peikar på at forsørgarbyrda vert større i distrikta enn i byene, m.a. fordi unge menneske i fruktbar alder flyttar mot byene, medan dei eldre vert igjen på bygda.

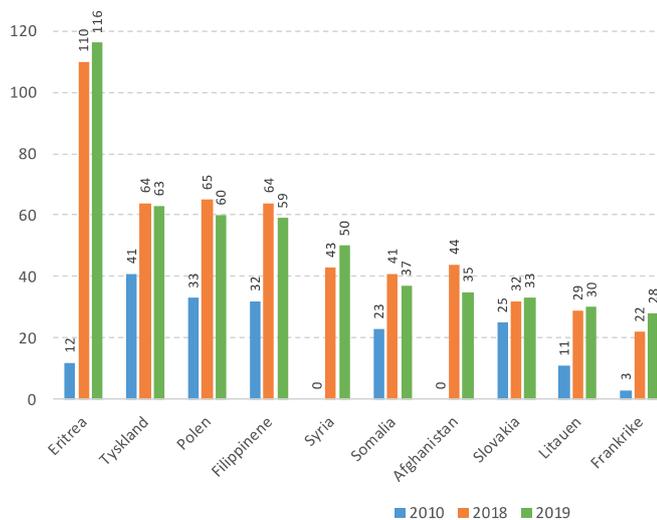
Kjelder:

- Fylkesstatistikk 2019: Framskrivingar
- Kommunestatistikk Nye Volda

- nykommune.no
- SSB-tabell 11668: Framskrevet folkemengde

Innvandrarar

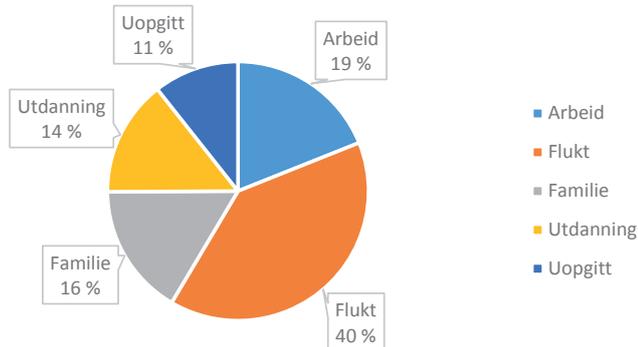
Innvandrarar etter land, 2010, 2018 og 2019 (10 største land):

Statistikken viser kva land innvandrarar busett i Volda kjem frå. Dei siste åra har det vore flest innvandrarar frå Eritrea.

Innvandringsgrunn

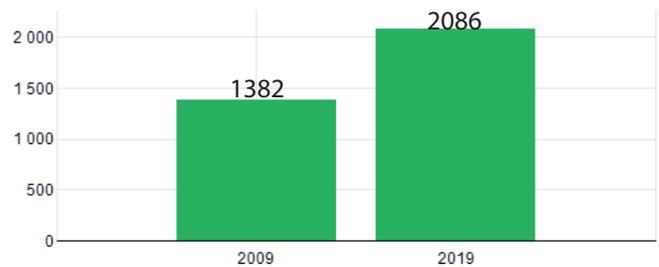
Innvandringsgrunn, Volda kommune

I Volda kommune er flukt den største innvandringsgrunnen (40 %). Volda har også høg del innvandring knytt til utdanning (14 % i Volda, 8,8 % i fylket).

Både nasjonalt og i Møre og Romsdal er arbeid den vanlegaste innvandringsgrunnen (35,3 % i Møre og Romsdal).

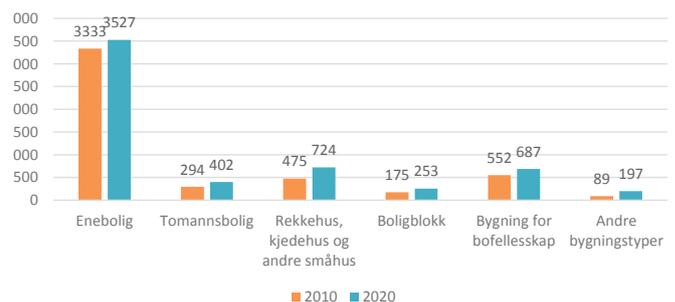
Tal åleinebuande

Talet på åleinebuande i Volda kommune aukar. Dette er ein trend i heile landet, både blant unge, vaksne og eldre. Særleg frå 45-årsalderen og oppover lever stadig fleire åleine. I 2009 var 65 % av dei som budde åleine i Volda kommune under 67 år, meden i 2019 var heile 75 % under 67 år.

I Noreg er også einsemd eit aukande folkehelseproblem, noko som kan sjåast i samheng med tal åleinebuande.

Bustader

62 % av husholningane i Volda bur i einebustad, men del av befolkninga som bur i einebustad går ned. Stadig fleire bur i tomannsbustader, eller rekkehus, kjedehus og andre bygg med fleire enn tre bustader. Dette heng saman med auke i hushald av åleinebuande og små hushald utan heimebuande barn.

Fritidsbustader

	2000	2010	2020
Tal fritidsbygningar	569	619	758

Tal fritidsbustader i kommunen aukar jamt.

Kjelder:

- Fylkesstatistikk 2019: Innvandring
- IMDi: Faktaark for integrering i Volda kommune

- Kommunestatistikk Nye Volda
- SSB-tabell 05467: Eksisterande bygningsmasse
- SSB-tabell 06081: Familier og husholdninger
- SSB-tabell 06265: Boliger

Levevaner og helse

Folkehelseprofilen for Volda 2020

Folkehelseprofilen syner at kommunen ligg på landsnivået eller over på dei fleste indikatorane. Når det gjeld røyking kvinner og forventade levealder for kvinner er kommunen blant dei ti beste i landet.

Folkehelseoversikta

Folkehelseoversikta til Volda kommune peikar på m.a. aukande forsørgjarbyrde, auke i sosiale skilnader, inaktivitet og auke i depressive symptom og einsemd som nokre av kommunen sine hovudutfordringar.

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikta nedanfor blir nokre nøkkeltal for kommunen og fylket samanlikna med landstal. I figuren og talkolonane er det teke omsyn til at befolkninga i kommunar og fylke kan ha ein annan alders- og kjønnsamansetnad enn landet. Klikk på indikatornamna nedanfor for å sjå utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsestatistikkbank, <http://khs.fhi.no>, finst det fleire indikatorar og utfyllande informasjon om kvar enkelt indikator.

Ver merksam på at også «grøne» verdiar kan innebere ei viktig folkehelseutfordring for kommunen, for landsnivået representerer ikkje alltid eit ønska nivå. Verdiområdet for dei ti beste kommunane i landet kan vere eit nivå å strekke seg etter.

- Kommunen ligg signifikant betre an enn landsnivået
- Kommunen ligg signifikant dårlegare an enn landsnivået
- Kommunen er ikkje signifikant forskjellig frå landsnivået
- Kommunen er signifikant forskjellig frå landsnivået
- Ikkje testa for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikkje testa for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet
- ▬ Variasjonen mellom kommunane i fylket
- ▬ Dei ti beste kommunane i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornamn)	Kommune	Fylke	Noreg	Eining (*)	Folkehelsebarometer for Volda	
Befolkning	1 Andel over 80 år	5,5	5	4,2	prosent		
	2 Personar som bur aleine, 45 år +	23,4	24,2	25,5	prosent		
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høgare utdanning, 30-39 år	86	79	80	prosent		
	4 Låginntekt (hushald)	6,6	6,3	7,4	prosent		
	5 Ulikskap i inntekt, P90/P10	2,6	2,6	2,8	-		
	6 Barn av einslege forsørgjarar	12	14	15	prosent		
	7 Stønad til livsopphald, 20-66 år	14	16	16	prosent (a,k)		
	8 Bur trongt, 0-17 år	15	14	19	prosent		
	9 Leier bustad, 45 år +	11	12	12	prosent		
	10 Trivst på skulen, 10. klasse	86	85	85	prosent (k)		
	11 Lågaste meistringsnivå i lesing, 5. kl.	27	27	24	prosent (k)		
	12 Fråfall i vidaregåande skule	16	18	20	prosent (k)		
	Miljø, skadar og ulykker	13 God drikkevassforsyning	98	85	90	prosent	
		14 Andel tilknytta vassverk	88	90	88	prosent	
15 Luftkvalitet, fint svevestøv		3,3	3,3	5,4	µg/m ³		
16 Skadar, behandla i sjukehus		13,9	14,6	13,7	per 1000 (a,k)		
17 Vold, melde tilfelle		-	5,2	6,9	per 1000		
18 Nøgd med lokalmiljøet, Ungd. 2019		68	68	68	prosent (a,k)		
19 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019		85	88	85	prosent (a,k)		
20 Kollektivtilbod, Ungdata 2019		40	50	63	prosent (a,k)		
21 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019		66	67	65	prosent (a,k)		
22 Einsemd, Ungdata 2019		22	21	22	prosent (a,k)		
23 Valdeltaking, 2019		69	63	65	prosent		
Helse-relatert atferd	24 Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	12	13	14	prosent (a,k)		
	25 Røyking, kvinner	1,9	5,1	5	prosent (a)		
Helsestilstand	26 Forventa levealder, menn	81,0	80,1	79,4	år		
	27 Forventa levealder, kvinner	85,8	84,3	83,5	år		
	28 Utd.forskjell i forventa levealder	4,8	4	4,9	år		
	29 Fornøgd med helse, Ungd. 2019	70	68	70	prosent (a,k)		
	30 Psykiske symptom/lidingar	157	149	154	per 1000 (a,k)		
	31 Overvekt og fedme, 17 år	23	25	23	prosent (k)		
	32 Hjarte- og karsjukdom	17,0	16,4	17,4	per 1000 (a,k)		
	33 Antibiotikabruk, reseptar (ny def.)	264	315	306	per 1000 (a,k)		
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	98,0	96,1	96,0	prosent		

Forklaring (tal viser til linjenummer i tabellen ovanfor):

* = standardiserte verdiar, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

Kjelder:

- Folkehelseinstituttet: Folkehelseprofil Volda 2020

Barnevernstiltak

Tal på barn som får hjelp av barnevernet minkar i Volda kommune, i motsetning til i fylket og landet elles.

	2008	2018
Barn 0–22 år, med barnevernstiltak	130	115

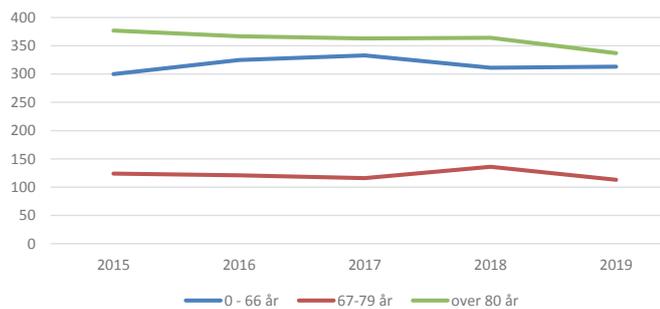
Låginntektsfamiljar

	2008	2018
Personar i låginntektsfamiljar	9318	10120

Både tal og prosent del barn som lever i låginntektsfamiljar i kommunen aukar.

Helse- og omsorgstenester

Brukarar (tal) av heimetenester, institusjonstenester og aktiviserings- og servicetenester, fordelt på alder:

Utdrag frå planprogrammet til helse- og omsorgsplan 2020–2023:

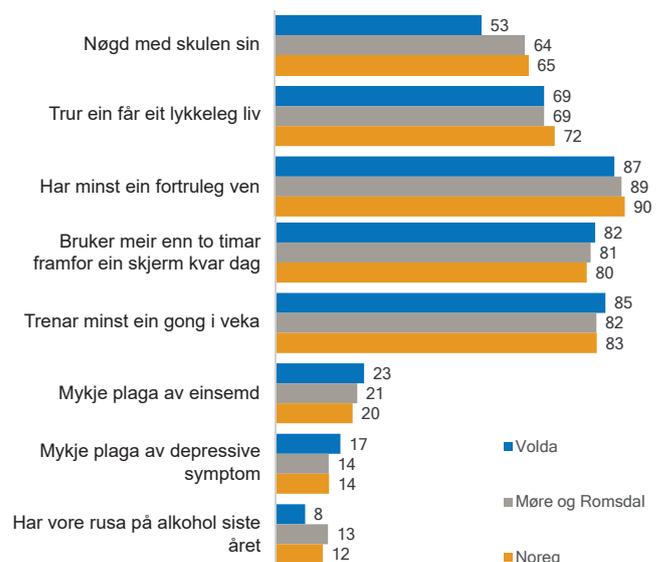
”Det er behov for å ha eit sterkt fokus på helsefremjande og førebyggjande arbeid for å dempe eller utsette behovet for helse- og omsorgstenester. Volda kommune står framfor vesentlege økonomiske utfordringar, og drift av dei kommunale tenestene må stå i høve til framtidige økonomiske rammer. Framtidig demografisk utvikling tilseier vekst i den eldre befolkninga. Det er ein stadig auke i utfordringar knytt til rus og psykisk helse, samt at målgruppa og tenestene for tiltak for funksjonshemma er i endring, med behov for meir omfattande og individuelt tilpassa tenester. Rapporten frå Agenda Kaupang frå november 2018 som omhandla

helse og omsorgstenesta i nye Volda fortel at begge kommunane har utfordringar knytt til rehabiliteringsfeltet. Hornindal kommune har mange institusjonsplassar i høve folketalet medan Volda kommune har mange bemanna omsorgsbustadar. Hornindal kommune har ikkje døgnbasert heimeteneste. Det er ikkje eiga rus og psykiatriteneste i Hornindal, tenestene til desse brukarane vert ytt av fastlegane og heimetenesta.

Samhandlingsreforma, nasjonale planar og nye lovkrav gjer til at ein må pårekne at stadig fleire oppgåver og tenestetilbod skal løysast i kommunane. Denne venta utviklinga kjem samstundes som dei demografiske utfordringane aukar og dei økonomiske rammevilkåra til kommunen vert stadig meir krevjande. Tenestene skal i større grad utformast i nært samarbeid med pasientar og brukarar og deira pårørande. Utvikling av digitale og nye teknologiske løysingar vil gje nye mogelegheiter. Som ein konsekvens av dei endringane kommunen står overfor, må det setjast særskilt fokus på tiltak for å styrke rekruttering og kompetanseutvikling av medarbeidarar. Endring og omstilling vil vere eit kontinuerleg arbeid.”

Ungdata

Utvalte nøkkeltal frå ungdatabundersøkinga gjennomført blant ungdomsskuleelevar i Volda våren 2019:

Kjelder:

- Planprogram Helse- og omsorgsplan 2020–2023
- Rapport gjennomgang Helse og omsorg Nye Volda kommune

- SSB-tabell 09050: Barn 0–22 år med barnevernstiltak
- SSB-tabell 12003: Omsorgstjenester - brukere, etter alder og tjenestegrupper
- Ungdata, Volda 2019

Utdanning og kompetanse

Barnehagar og grunnskular

Det er åtte kommunale og sju private barnehagar i Volda kommune, med til saman 535 barnehageborn. I tillegg er det ein open barnehage i kommunen.

Volda kommune har åtte grunnskular med omlag 1200 elevar. Fire av skulane er reine barneskular, tre er kombinerte og ein er rein ungdomsskule. I tillegg er det ein privat barneskule.

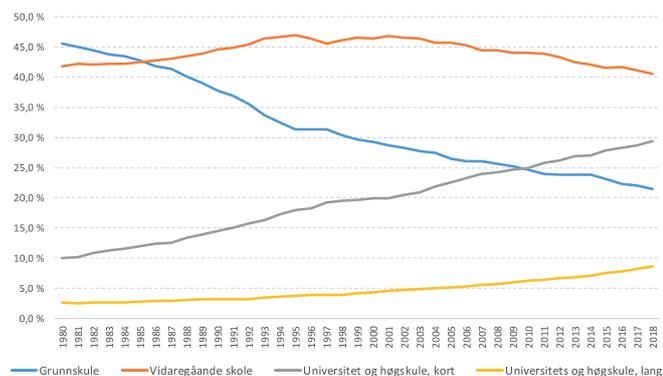
Kommunen har sju skulefritidstilbod. Det er omlag 220 born i SFO-tiltaka. I tillegg driv Volda TI Fotball ei fotballfritidsordning for born i 1.–7. klasse. Volda kulturskule har om lag 270 elevar.

Volda læringscenter er eit pedagogisk læringscenter som mellom andre tilbyr grunnskule for vaksne, norsk med samfunns-kunnskap for vaksne flyktningar, innvandrarak og asylsøkjarak og introduksjonsordning for flyktningar og innvandrarak.

Utdanningsnivået i befolkinga

Del av befolkinga i kommunen med grunnskuleutdanning minkar. Del med universitets- og høgskuleutdanning aukar. Trendane er like som i landet elles.

Volda har høgast utdanningsnivå i fylket, og ligg over det som er snittet i landet.

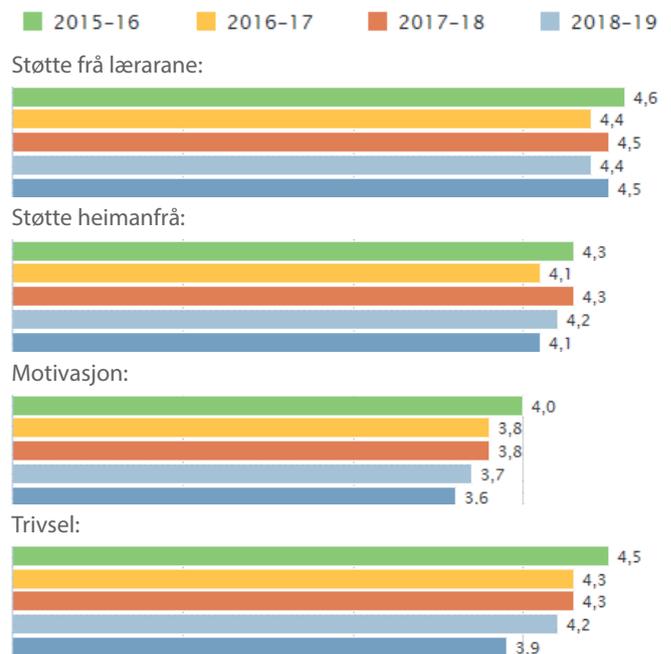

Kjelder:

- Fylkesstatistikk Møre og Romsdal

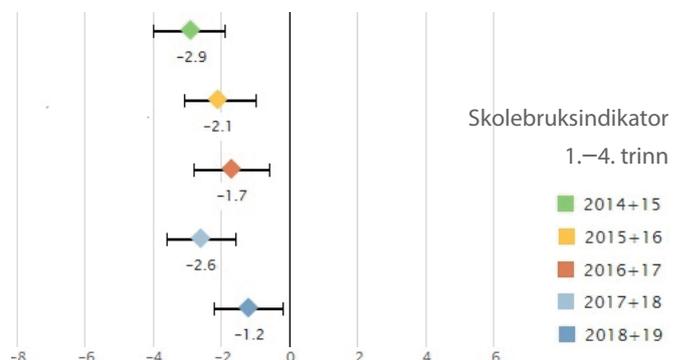
Elevundersøkinga for 7. trinn

Elevundersøkinga viser at elevane opplever dei får god støtte frå lærarak og heimanfrå. Trivsel og motivasjon har gått ned siste åra.

Skolebruksindikator

Skolebruksindikatoren skal gi ein indikasjon på om læringsresultata er forventa utifrå dei føresetnadene elevane har med seg. Ein indikator på under null syner at ein er under landsgjennomsnittet og at skulen leverer resultat under det ein kan forvente.

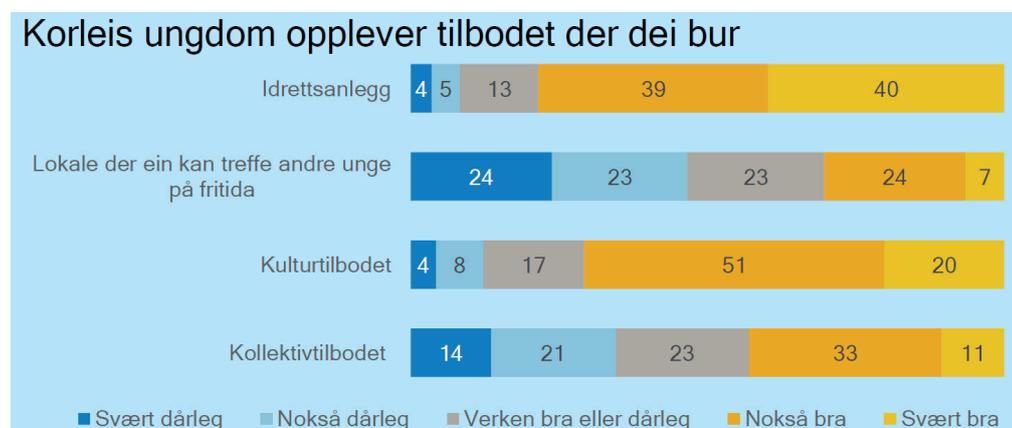

Volda kommune har dei siste fem åra i følgje indikatoren prestert under det ein kan forvente, når det gjeld 1.–4. trinn. For 5.–10. trinn ligg kommunen over snittet for landet.

- Kommunestatistikk Nye Volda
- Tilstandsrapport Voldaskulen 2019-2020
- Volda vidaregåande skule

Kultur, fritid og deltaking

Fritidstilbod ungdom

Ungdataundersøkingen 2019 viser at mange vidaregåandeskuleelevar er fornøyd med idrettsanlegg og kulturtilboda i kommunen. Det er mange som saknar lokale der dei kan treffast på fritida.

Bibliotek, kino og kulturskule

	2015	2019
Besøk i folkebibliotek per innbyggjar (tal)	Hornindal: 0,9 Volda: 2,9	Hornindal: 1,0 Volda: 3,8
Besøk per kinoforestilling (tall)	33,2	21,4
Barn 6-15 år i kommunen sin kulturskule (%)	Hornindal: 39,3 Volda: 23,6	Hornindal: 10,2 Volda: 30,8

Besøkstala hos folkebiblioteka går opp. Arrangement på biblioteka er eit viktig tiltak for at biblioteka skal kunne fylle si rolle. Tal på arrangement har auka både nasjonalt, regionalt og lokalt. Likevel ligg Volda godt under snittet når det gjeld talet på arrangement per innbyggjar.

Tal på arrangement på biblioteka per 1000 innbyggjar (2019):

- Noreg: 9,2
- Møre og Romsdal: 8,2
- Volda: 6,0

Frivillige lag- og organisasjonar

Volda kommune har eit rikt lag- og organisasjonsliv, og ein stor del av innbyggjarane er engasjert i frivillig arbeid. Innsatsen dei gjer har stor verdi både for enkeltmenneske og samfunnet.

Stikk UT!

	2018	2019
Registreringar på turmåla, Møre og Romsdal	458 933	490 210
Aktive brukarar totalt	23 557	23 020
Aktive brukarar, Volda kommune	52	100
Registreringar gjort av brukarar frå Volda kommune	339	931
Stikk UT!-tur mål i Volda kommune	10	15
Registreringar på turmåla i Volda kommune, totalt	3576	8515

Stikk UT! er eit samarbeid mellom frivillige, idrettslag, grunneigarar, friluftsråda og 22 kommunar i Møre og Romsdal. Volda kommune var med fyrste gong i 2018. I 2019 var der 8515 registreringar i Volda kommune, men berre 931 er registrert av brukarar frå Volda kommune. Det viser at Volda er eit populært turmål for mange tilreisande. Førebelse tal for Volda 2020 viser stor auke i registreringar. Dette er både ein venta og ynskja utvikling, men heng truleg også saman med korona-situasjonen våren 2020.

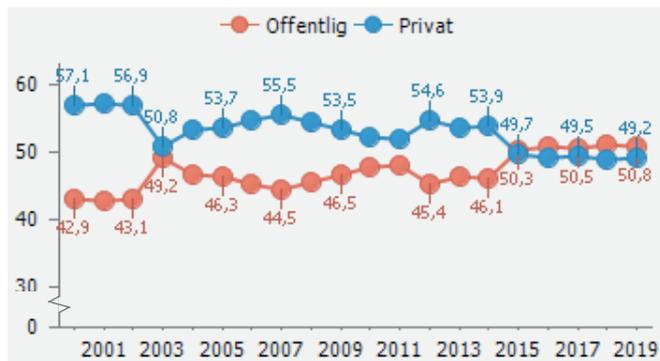
Kjelder:

- KOSTRA nøkkeltal
- SSB-tabell 06913: Befolkning og endringar

- SSB-tabell 11758: Aktivitet i folkebibliotek
- stikkut.no
- Ungdata, Volda 2019

Næringsliv og sysselsetjing

Offentleg og privat sysselsetjing

Offentleg og privat sysselsetjing i tidlegare Volda kommune.

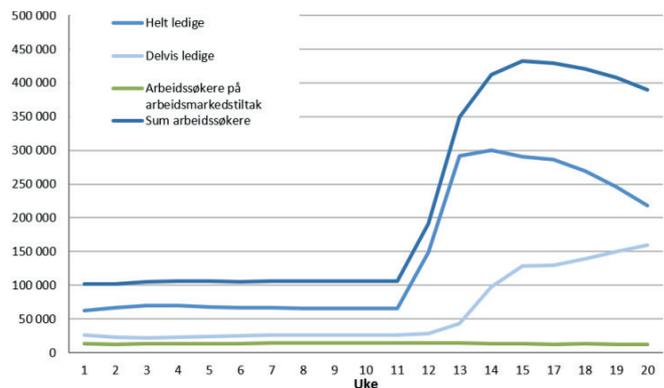
Sysselsetjinga i Volda skiljer seg frå fylket og landet. Monge arbeidar i offentleg sektor, m.a. i stillingar knytt til undervisning og helse- og sosialtenester. Høgskulen i Volda og sjukehuset er to store, viktige arbeidsplassar.

Inn- og utpendling, hovudstraumar

	Tal utpendlarar	Tal innpendlarar
Ørsta	763	1122
Stryn	201	68
Ålesund	139	54
Ulstein	110	128
Eid	94	48
Oslo kommune	65	24
Herøy	63	67
Vanylven	55	33
Bergen	47	21
Stranda	41	10
Molde	37	10
Trondheim	34	3

Tal for pendling inn og ut av kommunen viser at det er høg utveksling av arbeidskraft mellom Volda og Ørsta.

Arbeidsløyse

Tall heilt ledige, delvis ledige, arbeidssøkarar på arbeidsmarknads-tiltak og summen av alle arbeidssøkarar. Tal pr. veke, 2020 (nav.no).

Tal på arbeidssøkarar steig kraftig våren 2020, grunna Covid-19-pandemien. Statistikk frå NAV viser at arbeidsløysa i Noreg hadde ein topp i veke 15, og at tala har begynt å synke. Korleis dette vil utvikle seg over tid er vanskeleg å vite. Ein har førebels ikkje tal på kommunenivå, men grunna mange offentlege arbeidsplassar er arbeidsløysa truleg mindre enn i andre kommunar med fleire sysselsatte i privat næringsliv.

Næringsstruktur

Sekundærnæringer, varehandel, undervisning og helse- og sosialtenester er dei største næringsgruppene. Frå 2009 til 2019 har tal sysselsatte i undervisning og helse- og sosialtenester auka, medan tal sysselsatte i jordbruk, skogbruk, fiske, sekundærnæringer og varehandel har gått ned.

Kjelder:

- Kommunestatistikk Nye Volda
- kommuneprofilen.no

- nav.no
- nykommune.no
- SSB-tabell 07979: Sysselsatte (15-74 år)

Størrelse på verksemder

	2010	2020
Ingen tilsette	571	764
1–4 tilsette	193	181
5–9 tilsette	99	70
10–19 tilsette	49	54
20–49 tilsette	29	48
50–99 tilsette	10	12
100–249 tilsette	4	6
>250 tilsette	1	2
Sum alle størrelses-grupper	956	1137

1.1.2020 var det registrert 1137 verksemder i kommunen. Åtte av desse har over 100 tilsette.

Tettstadsutvikling

Sentraliseringstrenden er synleg både regionalt og lokalt. Volda er i konkurranse med andre byar og tettstader for å få folk til å busette seg her. Same gjeld for Møre og Romsdal fylke.

Netthandelen aukar. Dette er ein utfordring for lokalt næringsliv. Covid-19-pandemien har sett mange bedrifter i krevjande situasjonar.

Etterspørsel etter opplevingar, aktivitetar og kultur aukar. Turisme er eit potensielt utviklingsområde.

Henta frå dokumentet *Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030*:

- Småbykvalitetar og nærleik til natur og daglege funksjonar er ein kvalitet som er viktig for tilbakeflyttarar.
- Moglege tilbakeflyttarar er redde for at fagmiljøa er små og arbeidsmarknaden snever.
- Der næringsaktørar og grundarar er tett på kvarandre, skjer innovasjon raskare.
- Vi veit at val av bustad ikkje berre blir styrt av jobbmarknaden, men også av preferansar som bumiljø, familie og kulturtilbod.

Landbruksnæringa

	2009	2019
Landbruksføretak som søkte om produksjonstilskot	191	179
Dekar jordbruksareal som ble drevet aktivt i vekstse-songen	30 689	26 121
Mjølkekyr	1 596	1 295
Vaksne søyer	3 107	3 444

Tabellen viser nokre nøkkeltal frå landbruksnæringa. Tal for Hornindal og Volda er slått saman.

Det er 869 landbrukseigedomar med jordbruksareal i kommunen. Mangfaldet er stort både i høve storleik og klimatiske tilhøve. Strukturrasjonaliseringa har vore markant siste 10-åra der dei fleste eigarane no ikkje driv jorda sjølv, men jorda vert leigd ut til andre som driv aktivt. I 2019 var det 179 aktive landbruksføretak som søkte produksjonstilskot. I tillegg til å drive sitt eige bruk, leiger og driv dei fleste føretaka også jorda hjå andre. Dei fleste som investerar innan mjølkeproduksjon byggjer større og effektive fjøs med t.d. mjølkerobot. Desse treng stort fôrgrunnlag og meir mjølkekvote. I snitt driv kvart føretak jorda på fem eigedomar. Det meste av jordbruksarealet vert nytta til grovfôrproduksjon.

Hovudproduksjonane er husdyrbaserte der storfe, sau og geit utnyttar dei store grovfôrressursane. Mjølkeproduksjonen er viktig for kommunen og det er om lag 1295 mjølkekyr i kommunen, som produserer ikring 9,1 mill. liter mjølk. Kommunen har og fire føretak som produserer geitemjøl. I tillegg til kjøtproduksjonen som mjølkebruka står for har vi om lag 3444 vaksne sauer og fire aktive svineprodusentar i kommunen. Kommunen har store utmarksareal. Sauen er særleg viktig i utnytting av beiteressursane.

Tal produsentar er i stor grad stabilt. Vi opplever at fleire unge ønskjer seg gardsbruk og gjerne startar opp med nokre sauer. Særleg langs fjordane har ein sett den utviklinga. På Viddal er det nyleg starta opp utprøving av fruktdyrking.

Kjelder:

- Landbruksdirektoratet: Produksjonstilskudd i jordbruket
- SSB-tabell 06520: Landbrukseiendommer

- SSB-tabell 07091: Virksomheter
- SSB-tabell 08646: Jordbruksbedrifter
- Statistikk fra søknader om produksjonstilskudd i jordbruket
- Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030

Samferdsle og infrastruktur

Bilparken

Talet på el- og hybridbilar i kommunen aukar. Det er tre offentlege ladestasjonar i kommunen; på Grodås, Volda omsorgssenter og i Furene.

	2016	2017	2018
El.	76	100	147
Bensin hybrid, ladbar	33	50	84
Bensin hybrid, ikkje ladbar	79	119	133

El- og bensin hybrid (personbilar) i Volda kommune.

Kommunale vegar

	2015	2019
Del kommunale vegar og gater utan fast dekke av alle kommunale vegar og gater (prosent)	18,9	4,2
Del kommunale vegar og gater med belysning av alle kommunale vegar og gater (prosent)	78,8	94,0
Del km tilrettelagt for syklande som kommunen har ansvaret for av alle kommunale vegar (prosent)	10,4	12,2
Tal km tilrettelagt for syklande som er eit kommunalt ansvar (km)	6	8

I 2015 var 18,9 % av kommunale vegar utan fast dekke. I 2019 var dette redusert til 4,2 %. Kommunen har også dei siste åra prioritert å etablere lys langs kommunale vegar.

Sykkel

Eit overordna mål i Nasjonal transportplan (2018–2029) er at sykkeltrafikken i Noreg skal utgjere åtte prosent av alle reiser. I tillegg er det eit mål at 80 prosent av barn og unge skal gå eller sykle til skulen.

I Volda kommune er 8 km av vegane med kommunalt ansvar tilrettelagt for sykkel. Det er ingen faste tellepunkt for sykkel- eller gangtrafikk i kommunen, og difor vanskeleg å seie noko om utviklinga over tid. I 2018 vart det gjennomført tellingar på utvalte punkt. Tabellen under viser årsdøgnstrafikk (ÅDT), både for køyrety og sykkel og gange (sykkel og gange visast samla).

	ÅDT køyrety	ÅDT sykkel og gange	% sykkel og gange av total ÅDT
Engesetvegen	2087	264	11 %
Kleppevegen	1400	83	6 %
Kårstadvegen	2672	550	17 %

Kollektivtilbod

Ungdataundersøkelsen 2019 viser at ungdom er misfornøyd med kollektivtilbodet i kommunen.

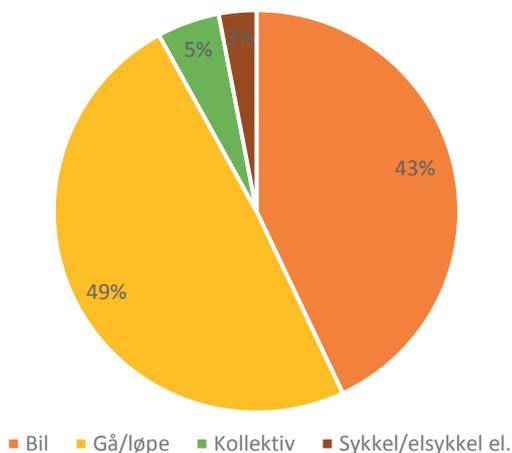
Kjelder:

- Folkehelseinstituttet: Folkehelseprofil Volda 2020
- Kommunestatistikk Nye Volda

- ladestasjoner.no
- SSB-tabell 11816: Utvalgte nøkkeltall for samferdsel
- SSB-tabell 11823: Registrerte kjøretøy
- Ungdata, Volda 2019

Reisevaneundersøking

Hausten 2019 vart det gjennomført ei reisevaneundersøking blant tilsette og studentar ved høgskulen i Volda. Undersøkinga viser at 43 % av studentane nyttar bil til/frå studiestedet i sommarhalvåret. 5 % reiser kollektivt, og 3 % sykklar.

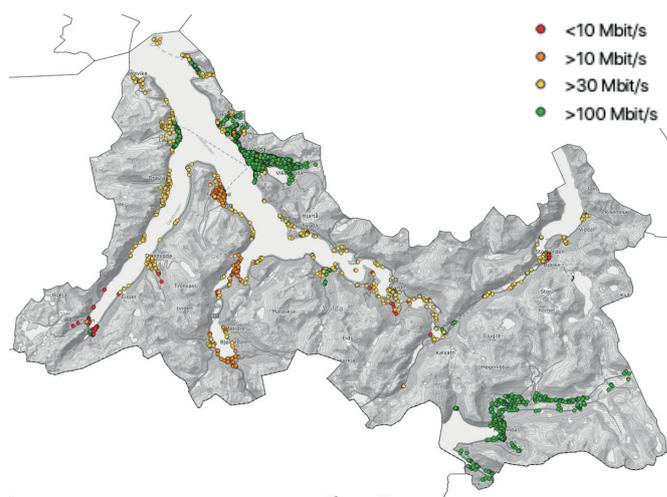
Reisevaneundersøkinga inneheldt spørsmålet «Har du spesifikke forslag til kva som kan forbetre kvardagen som gåande eller syklande i Volda?». Eit utval av svara:

- Trygg sykkelparkering nær det bygget ein skal opphalde seg i, i Volda sentrum og rundt studentblokkane.
- Sykkelparkering med tak.
- Fleire og betre sykkelveggar mellom sentrum, sjukehuset og høgskulen.
- Enkelte kryss burde vore meir oversiktlege. Det er t.d. hekker som reduserar oversikten over trafikken.
- Tydeleg skilting og merking av fotgjengarovergangar.
- Gatelyktar bør skrus på tidlegare når kveldane vert mørkare.
- Færre bilar. Parkeringsavgift eller stimuli for dei som går eller sykklar.

Breiband og EKOM-nett

For innbyggjarar, næringsliv og besøkande i Volda kommune er breiband viktig for å oppnå god kommunikasjon med omverda, og for kommunen med mål om å halde fram som ein attraktiv stad å bu, arbeide, drive næring og besøke.

I Volda kommune har dei fleste innbyggjarane breiband av grunnleggande god kvalitet (nedlastingskapasitet 30Mbit/s). Dei ulike områda si dekning er skissert i kartet under.

Det meste av breibandutbygginga som vert utført av kommersielle aktørar er i lønnsame områder. utfordringa er difor å sikre utbygging av breiband i områder som ikkje er kommersielt interessante å bygge ut.

Volda kommune har i noko grad bygd ut eigne framføringsveggar til sine bygningar og anlegg, t.d. fiber. Dei bygningane og anlegga som ikkje er dekkja av kommunen sitt eige nett har breiband av varierende kvalitet (hastighet og tilgjengelegheit). Særskilt barnehagar og driftsbygningar har i dag dårleg internett-tilkopling.

Kjelder:

- Temaplan for breiband og EKOM-nett i Volda kommune
- Reisevaneundersøkelse ved Høgskulen i Volda

Risiko og sårbarheit

Klimaprofil Møre og Romsdal

Samandrag som viser venta endringar for Møre og Romsdal i klima, hydrologiske forhold og naturfarar som kan ha verknad for samfunnstryggleiken:

- **Kraftig nedbør:** Det er venta vesentleg auke i episodar med kraftig nedbør både i intensitet og førekost. Vil også føre til meir overvatn.
- **Regnflaum:** Ventar fleire og større regnflaumar.
- **Jord-, flaum- og sørpeskred:** Auka fare som følgje av auka nedbørsmengder
- **Stormflo:** Som følgje av havnivåstigning er det venta auke i stormflonivå.
- **Tørke:** Trass i meir nedbør, kan høgare temperaturar og auka fordamping auke faren for tørke om sommaren.
- **Isgang:** Kortare isleggingssesong, hyppigare vinterisgangar samt isgangar høgare opp i vassdraga. Nesten isfrie elvar nær kysten.
- **Snøskred:** Med eit varmare og våtare klima vil snøgrensa bli høgare, og regn vil oftare falle på snødekt underlag. Kan redusere faren for tørrsnøskred, og auke faren for våtsnøskred.
- **Kvikkleireskred:** Auka erosjon kan utløyse fleire kvikkleireskred.
- **Sterk vind:** Truleg lite endring.
- **Steinsprang og steinskred:** Hyppigare episoder med kraftig nedbør vil kunne auke frekvensen, men hovudsakeleg av mindre steinspranghendingar.
- **Fjellskred:** Ikkje venta vesentleg auka fare.
- **Snøsmelteflaum:** Snøsmelteflaumane vil kome stadig tidlegare på året og bli mindre mot slutten av hundreåret.

God planlegging

Klimaendringane kan bidra til store øydeleggingar på infrastruktur og eigedom. Kunnskap om fareområde er viktig for å førebyggje skadar frå flaum, stormflo og skred. Kommuneplanen sin arealdel er eit viktig reidskap for å sette krav til klimatilpassingstiltak, og styre arealbruken bort frå fareområde.

Kommunedelplan for Volda er under rullering, og planlagt ferdig i 2020. Arealdelen for tidlegare Hornindal kommune er frå 2004. Det er behov for å oppdatere denne, og få ein felles arealdel for den nye kommunen.

Samfunnstryggleik, beredskap, klimatilpassing

I dokumentet *Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030* peiker Møre og Romsdal fylkeskommune m.a. på desse hovudtrekka:

- Eit robust samfunn med trygge folk er fundamentet for all utvikling.
- Tradisjon for relativt høgt fokus på beredskap, mindre på førebygging.
- Risikovurderingar viser at vi blir stadig meir sårbare knytt til klimaendringar, digitalisering av samfunnsfunksjonar og den sikkerheitspolitiske situasjonen.
- Gode ROS-analyser viktig.
- Klimatilpassing set store krav til samarbeid, som må bli betre og tettare.
- Utdanningsinstitusjonar, forskingsinstitusjonar og næringsliv kan bidra.

Framtidens klima i Møre og Romsdal (figur henta frå kommunalbanken.no).

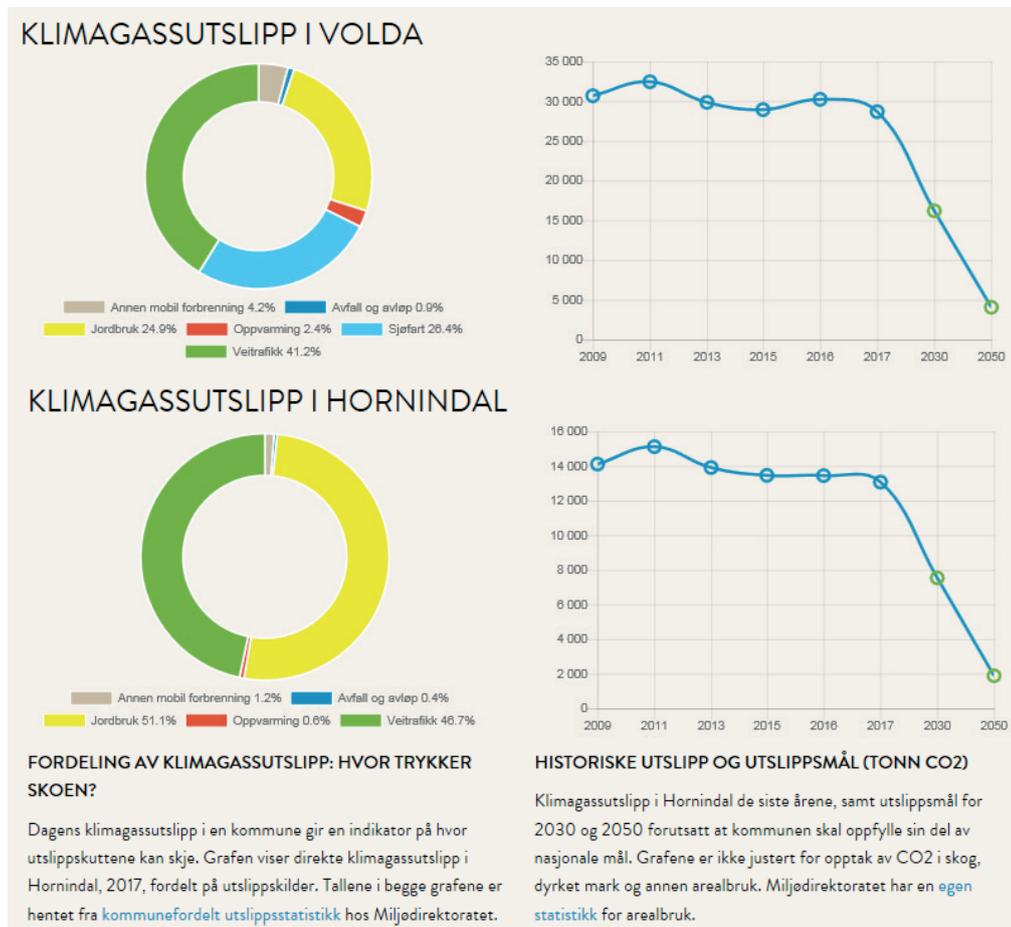
Kjelder:

- Klimaprofil for Møre og Romsdal
- Klimaprofil for Sogn og Fjordane

- Kommunalbanken: Klimarisiko i Hornindal
- Kommunalbanken: Klimarisiko i Volda
- Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030

Klima og miljø

Klimagassutslepp

Klimagassutslepp i "tidlegare" Volda og Hornindal kommunar (figur henta frå kommunalbanken.no).

Miljøvennleg liv og produksjon

I dokumentet *Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030* peiker Møre og Romsdal fylkeskommune m.a. på desse hovudtrekka:

- Klimagassutsleppa har aldri vore høgare.
- Klimaendringane trugar vårt eksistensgrunnlag og er av dei største utfordringane.
- Behovet for ladestasjonar er aukande.
- Introduksjon av framande artar, overhausting og forureining er ein trugsel.
- Menneskelege inngrep - nedbygging og fragmentering gir størst tap av artar.
- Marin forsøpling og mikroplast er av dei største avfallsutfordringane.
- Sirkulærøkonomi med gjenbruk, gjenvinning og ressursutnytting er utfordrande.
- Berekraftig og klimavennleg matproduksjon på land og i sjøen må vidareutviklast.
- Arealplanlegging er av dei viktigaste verkemidla for å redusere klimagassutslepp, og hindre tap av natur.
- God vassforvaltning vil kunne gi moglegheiter m.a.a. innan tettstadsutvikling og klimatilpassing.
- Bestillerkompetanse og bruk av handelsmakta kan vere ein av dei viktigaste pådrivarane mot det grøne skiftet.

Volda kommune:

- Utslepp i 2017 (tonn CO₂-ekvivalenter): 28 978 tonn.
- Prosent endring 2009–2017: -6,6%.
- Vegtrafikk, sjøfart og jordbruk står for dei største utsleppa.

Hornindal kommune:

- Utslepp i 2017 (tonn CO₂-ekvivalenter): 13 076 tonn.
- Prosent endring 2009–2017: -7,3%.
- Jordbruk og vegtrafikk står for dei største utsleppa.

Kjelder:

- Kommunalbanken: Klimarisiko i Hornindal
- Kommunalbanken: Klimarisiko i Volda

- Miljødirektoratet: Klimagassutslepp Hornindal kommune
- Miljødirektoratet: Klimagassutslepp Volda kommune
- Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030

Areal, natur og kulturminne

Jordbruksareal

"Tidlegare" Hornindal og Volda kommunar					
	2015	2016	2017	2018	2019
Jordbruksareal i drift (dekar)	H: 10397	H: 10179	H: 10067	H: 10004	H: 9657
	V: 15418	V: 10057	V: 15597	V: 15674	V: 15767
Dyrka og dyrkbar jord omdisponert til andre formål enn landbruk (dekar)	H: 4	H: 0	H: 0	H: 0,6	H: 12,0
	V: 15,1	V: 0,8	V: 9,0	V: 68,4	V: 4,5
Godkjent nydyrka areal (dekar)	H: 0	H: 0	H: 23	H: 173	H: 14
	V: 0	V: 0	V: 45	V: 0	V: 0

Tal for 2015–2019. H: = tidlegare Hornindal kommune, V: = tidlegare Volda kommune.

Av omsyn til beredskap, busetting, sysselsetting og verdiskaping, kulturlandskap og andre miljøverdier er det behov for å ta i vare mest mogleg av jordressursane. Dyrka og dyrkbar jord er viktig for å sikre matforsyning på lang sikt. Noreg har lite jordbruksareal samanlikna med mange andre land. Det er kommunane som har hovudansvaret for å ta i vare jordressursane.

Naturmangfald

Menneske er avhengig av eit berekraftig naturmangfald med eit berekraftig artsmangfald for å kunne overleve på jorda. Kommunane har gjennom plan- og bygningslova hovudansvaret for å disponere areala i Noreg. Dette er ein sentral rolle i arbeidet med å ta i vare naturmangfoldet.

Det er fem naturvernområder i nye Volda kommune:

- Berkneset (naturreservat)
- Gytle-skotet (naturminne)
- Kvamsetelva (naturreservat)
- Sætremyrane (naturreservat)
- Vindfarholmen (naturreservat)

Kjelder:

- NIBIO: Arealbarometer
- KOSTRA nøkkeltall Landbruk
- Miljødirektoratet: Naturbase

Kulturminne og kulturmiljø

Kulturminne og -miljø som er automatisk freda, vedtaksfreda, listeført eller i nasjonal verneplan, i "tidlegare" Hornindal kommune:

- Hornindal kyrkjestad
- Gytleskotet
- Grindbygd låve - Kirkhorn
- Kirkhorn - arkeologisk minne
- Kyrkjegard
- Stove - Grothaug
- Eldhus - Lida
- Hornindal kyrkje
- Den trondhjemske postvei
- Storelvbrua
- Nordaelvsbrua
- Høndøla bru

Kulturminne og kulturmiljø med nasjonal eller regional verdi i "tidlegare" Volda kommune og Bjørke:

- Austefjord kyrkje; kulturminne, kyrkjestad.
- Bjørke kyrkje, kulturminne, langkyrkje i tre.
- Bjørke; Bakketunet på Åkre, gardstun.
- Bjørke; kvernhus, kulturmiljø.
- Bjørke; nausttrekkje, kulturmiljø.
- Bjørke; notanaustet, kulturmiljø, stort grindnaust.
- Bjørke; tingstova, kulturminne, gardstun.
- Bjørkedalen; oppgangssag, kulturminne, sagbruk.
- Berkneset; kulturmiljø, krigsminnelokalitet.
- Botnen; fornminne, rituell-kultisk lokalitet.
- Dravlaus; gravrøyser, kulturmiljø, gravminne.
- Ekset; kulturmiljø, gårdstun.
- Halkjelsvik kyrkjestad; kulturmiljø.
- Hunnes; sengjabud, kulturminne, gardstun.
- Nedre Rotset; kulturmiljø, gardstun.
- Olavskjelde Kile; kulturminne, brønn/kjelde.
- Rotevatn; gravrøys, kulturminne.
- Skinnvika; gravrøyser, kulturmiljø.
- Skrivargarden, Skjerva; kulturminne, gardstun.
- Stabbur Eikrem; kulturminne, gardstun.
- Velsvik røykomnstove; kulturminne, gardstun.
- Volda kyrkje; kulturminne, kyrkjestad.
- Volda prestegard; kulturmiljø.

Informasjonen over er henta frå kulturminneplanane til tidlegare Hornindal, Volda og Ørsta kommunar. Informasjonen bør samlast i ein kulturminneplan for nye Volda.

- Møre og Romdøl: Regional delplan for kulturminne
- Hornindal: Kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø
- Volda kommune: kommunedelplan for kulturminne
- Ørsta kommune: kommunedelplan kulturminne- og miljø.

Samarbeid

Volda kommune er med i ein rekkje samarbeid, både på tvers av kommunegrenser og fagområde. Nokre er nemnd her:

Barneverntenesta på Søre Sunnmøre

Barneverntenesta er eit samarbeid med Hareid, Sande, Ulstein og Volda og Ørsta kommunar, med Volda som vertskommune.

Helsestasjon for ungdom og studentar

Helsestasjon for ungdom er felles for Ørsta og Volda, og held til på Øyra skule i Volda.

Landbruk

Ørsta og Volda kommunar har felles landbrukskontor. Ørsta er vertskommune. Det er også kontortid på Grodås.

LU-skular

Høgskulen i Volda og Ørsta og Volda kommunar samarbeidar om lærarutdanningsskular (LU-skular), som er ei utviding av den ordinære avtalen om praksisopplæring i grunnskulelærarutdanningane.

NAV

NAV har felles kontor for Ørsta og Volda. Ørsta er vertskommune.

PPT

Kommunane Hareid, Ulstein, Volda og Ørsta har eit interkommunalt samarbeid om å tilby Pedagogisk-psykologisk teneste (PPT). Ulstein er vertskommune.

Sjustjerna

Hareid, Herøy, Sande, Ulstein, Vanylven, Volda og Ørsta er med i kommunesamarbeidet "Sjustjerna". Sjustjerna har ein heil rekke nettverksgrupper knytt til ulike fagområde som t.d. helse og omsorg, skule, barnehage, helsestasjon, kartforum, byggesak, økonomi, arkiv, bibliotek, beredskap, folkehelse og ordførarnettverk.

SSIKT

Søre Sunnmøre IKT er eit interkommunalt selskap, eigd av kommunane Hareid, Herøy, Sande, Ulstein, Vanylven, Volda og Ørsta.

VØR

Volda og Ørsta reinhaldsverk (VØR) er eit interkommunalt selskap, eigd av Volda og Ørsta kommunar. Styret i VØR har nyleg vedteke å arbeide vidare med ein intensjonsavtale om samanslåing/samarbeid med Ålesundregionens interkommunale renovasjonsselskap (Årim) og Romsdals interkommunale renovasjonsselskap (RIR).

Samarbeid i Møre og Romsdal

I dokumentet *Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030* peiker Møre og Romsdal fylkeskommune m.a. på desse hovudtrekka når det gjeld samarbeid:

- Det er mykje bra samarbeid innan offentleg sektor i fylket, men det er også tydelege forbettringspunkt.
- Kommunane er i stadig større grad påverka av kva som skjer i nabokommunane, noko som aukar behovet for plansamarbeid.
- Kommunane samarbeider i liten grad med forskingsinstitusjonar.
- Det er behov for større rausheit og regionalt perspektiv i samarbeidet mellom kommunane.
- Fleire kommunar manglar ein samhandlingsarena med næringslivet.
- Manglande kunnskap om innovasjonsprosessar og prioritering av innovasjonsprosjekt utfordrar innovasjonskapasiteten i kommunal sektor.
- Moglegheitene som ligg i samhandling og samskaping mellom offentleg sektor, sivilsamfunn og næringsliv er løfta fram i nasjonal politikk.

Kjelder:

- Helsestasjonsportalen: Om samarbeidet
- Høgskulen i Volda: Signerer avtale om samarbeid

- SSIKT
- Ulstein kommune: PPT
- Utfordringar og moglegheiter for Møre og Romsdal mot 2030

Kommunen sin økonomi

Måltal

Volda kommune har i gjeldande økonomiplan definert tre måltal som vil vere viktig i åra framover:

- Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter
- Lånegjeld i prosent av driftsinntekter og
- Disposisjonsfond i prosent av driftsinntektene

Vi må ha fokus på lånegjeld. I dag ser vi at lånegjelda veks, disposisjonsfondet vert redusert og kapitalkostnadar stel meir og meir av dei frie inntektene. Vi klarer ikkje nå alle måla i gjeldande økonomiplanperiode, men for å ha ein berekraftig økonomi må kommunestyret gjere prioriteringar som gjev administrasjonen oppdrag som fører til at ein arbeider mot måla.

Finansielle måltal for Volda kommune:

	Mål	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene.	1,75 %	-1,4 %	-3,2 %	1,7 %	-1,4 %
Lånegjeld i % av driftsinntektene	<120%	154,7%	171,3%	166,8%	174,7%
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	>5 %	3,4 %	0,1 %	1,7 %	0,3 %

Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter

Netto driftsresultat viser kva kommunen sit igjen med av inntekter etter at utgifter er trekt frå. Finansinntekter og –utgifter er ein del av netto driftsresultat. Netto driftsresultat kan nyttast til investeringar eller setjast av til seinare bruk, og gir dermed ein indikasjon på kommunen sitt økonomiske handlingsrom. Teknisk berekningsutval for kommunal økonomi anbefalar ei netto resultatgrad på

1,75 %. I gjeldande økonomiplanperiode klarer vi ikkje dette måttalet med dagens rammer. Kommunen bør i arbeidet med neste økonomiplan ta sikte på at ein frå og med 2024 klarer å nærme seg måttalet på 1,75 %.

Lånegjeld i prosent av driftsinntekter

Lånegjelda aukar i økonomiplanperioden. Dette gjer at avstanden mot eit definert måltal vert større enn det burde. Gjeld utover 100 % av kommunen sine inntekter gir lågt handlingsrom. For å arbeide mot måttalet betyr det at nye investeringar må vere mindre enn det kommunen kvart år betalar i avdrag.

Disposisjonsfond i prosent av driftsinntektene

Disposisjonsfond er oppsparte midlar som kommunen fritt kan nytte til finansiering av både drift- og investeringsutgifter. Frå og med rekneskapsåret 2020 skal eit mindreforbruk setjast av til disposisjonsfond og tilsvarende skal eit meirforbruk finansierast frå disposisjonsfondet. I økonomiplanperioden vil Volda kommune hente ut 36,5 mill kroner frå dette fondet, noko som inneber at vi ved inngangen til år 2024 står att med 2,6 mill kr, eller 0,3 % av driftsinntektene. Det vil vere viktig for kommunen å byggje opp igjen disposisjonsfondet slik at vi har midlar til å møte uforutsette hendingar.

Netto driftsutgifter

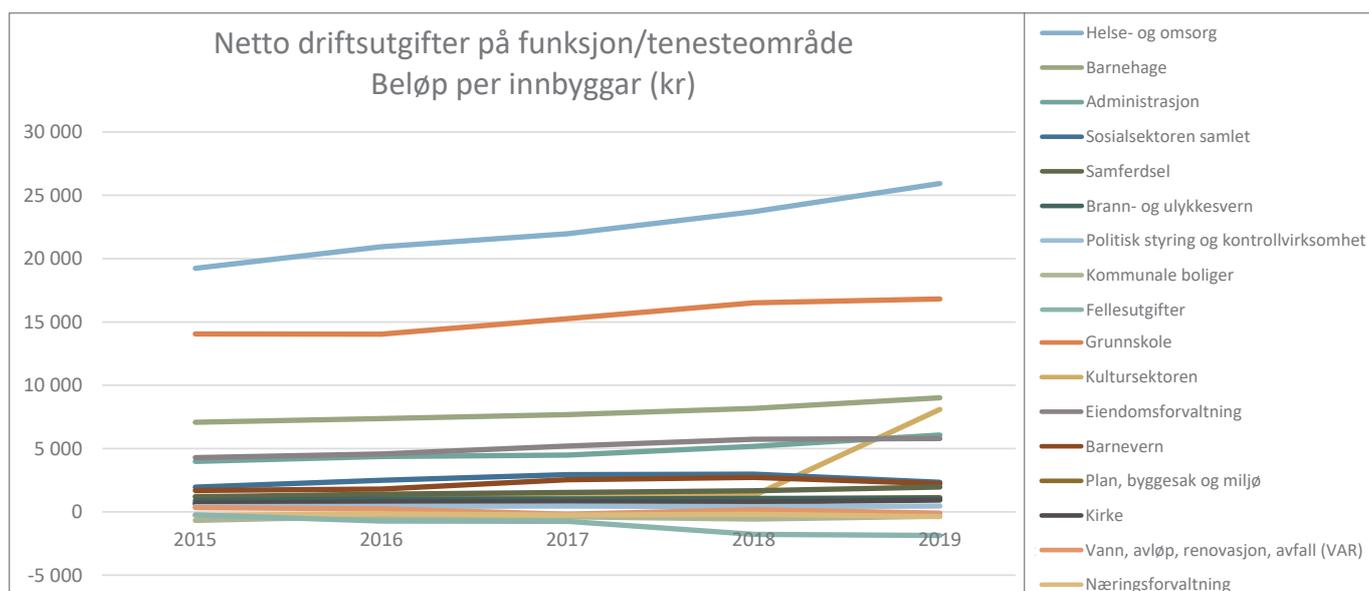
Tabellen og figuren på neste side viser netto driftsutgifter for Volda kommune i perioden 2015–2019, fordelt på funksjon/tenesteområde.

Kjelder:

- Økonomiplan Volda kommune

**Netto driftsutgifter på funksjon/tenesteområde.
Beløp per innbygger (kr).**

	2015	2016	2017	2018	2019
Helse- og omsorg	19 234	20 932	21 960	23 718	25 932
Grunnskole	14 049	14 034	15 268	16 502	16 815
Barnehage	7 075	7 360	7 688	8 165	9 009
Kultursektoren	1 233	1 100	1 291	1 283	8 089
Administrasjon	3 984	4 364	4 476	5 175	6 068
Eiendomsforvaltning	4 284	4 569	5 189	5 730	5 790
Sosialsektoren samlet	1 955	2 485	2 932	2 978	2 329
Barnevern	1 691	1 791	2 542	2 722	2 222
Samferdsel	1 187	1 391	1 522	1 666	1 963
Plan, byggesak og miljø	644	765	791	1 011	1 128
Brann- og ulykkesvern	893	1 009	1 020	1 057	1 066
Kirke	681	783	800	763	934
Politisk styring og kontrollvirksomhet	411	430	449	417	461
Vann, avløp, renovasjon, avfall (VAR)	334	238	- 186	172	- 105
Kommunale boliger	- 676	- 348	- 392	- 573	- 349
Næringsforvaltning	- 272	- 156	- 256	- 182	- 372
Fellesutgifter	- 236	- 731	- 759	- 1 769	- 1 864

Kjelder:

- Økonomiplan Volda kommune

Demokratiutvikling

Valdeltaking

Valdeltaking	Volda kommune	Møre og Romsdal	Heile landet
Kommunestyreval 2019	69,3 %	63,0 %	64,7 %
Fylkestingsval 2019	60,9 %	57,4 %	60,5 %
Stortingsval 2017	81,5 %	77,4 %	78,2 %

Både i siste kommunestyre-, fylkestings- og stortingsval har Volda hatt høgare valdeltaking enn snittet for fylket og landet.

Kommunestyret

	Tal medlemmar		Tal medlemmar
Senterpartiet	7	Volda-lista	3
Høgre	6	FrP	2
Arbeiderpartiet	4	Venstre	2
KrF	3	MPG	2
SV	3	Raudt	1

I Volda kommune er det 10 politiske parti i kommunestyret, med totalt 33 medlemmer. 79 % av medlemmane er menn, 21 % kvinner.

Kommunane i framtida

Utdrag frå *Det kommunale selvstyret inn i framtida* (KS): "Kommunens historie er også en historie om Norge: fra fattigdom til velstand. Siden 1837 har kommunens rolle blitt vesentlig større. Kommunene involverte seg på begynnelsen av 1900-tallet også i kraftutbygging, landbruk, sosiale oppgaver og samferdsel. Etter 1945 var kommunene viktige byggesteiner i gjenreisningen av landet. Kommunene har vist seg handlekraftige i flere nye oppgaver, blant annet innen næringsutvikling, kultur og integrering. Kommunen har siden 1980-tallet vist betydelig evne til å utvikle og effektivisere tjenesteproduksjon. Kommunene er i dag «bærere av velferdsstaten» og en stor andel av kommunens utgifter går nettopp til dette. (...) Fremover står Norge ovenfor en rekke komplekse samfunnsutfordringer

som det grønne skiftet, teknologisk skifte og demografiske endringer. Utfordringene innebærer også handlingsrom og muligheter. For å ta ut potensialet er det viktig at kommunens autonomi sikres. Det er også viktig at kommunen får tilgang til tilstrekkelig og relevant kapasitet og kompetanse."

Grep for god demokratisk styring

Utdrag frå KS sitt temahefte *Lokalt demokrati og kommunalt selvstyre*: "To spørsmål melder seg når det gjelder fremtidens kommune, nemlig hvilke oppgaver som skal løses, og på hvilken måte man bør organisere seg for å løse dem best mulig."

"Noe av det viktigste er at den interne organisasjonskulturen preges av tillit, åpenhet og inkludering. Dette bekreftes ved at de kommunene med størst åpenhet og muligheter for innsyn, også har de mest tilfredse innbyggerne. Organisasjonsstruktur er viktig, og da med tydelige ansvarslinjer, god rolleavklaring og gode delegeringsvaner. Informasjonstiltak er også viktig. Det bør være åpenhet og innsyn mellom politikerne og sivilsamfunnet, og innad i kommunen mellom politikere og administrasjon. På samme måte er det å ha klarhet i hvem som sitter på ansvaret for de ulike sakene og beslutningene, viktig for opplevelsen av demokrati."

Tiltak for god demokratisk styring:

ÅPENHET: Gi informasjon og innsyn til befolkning, presse og folkevalgte

DEBATT: Ta den reelle politiske debatten ut i offentligheten

PÅLITELIGHET: Ha skriftlige prosedyrer for vedtak og gi innsyn i beslutningsgrunnlag

ANSVARLIGHET: Ha en tydelig og skriftlig rolle- og ansvarsavklaring mellom de politiske nivåene og mellom politikere og administrasjon

BORGERNÆRHET: Etablere kanaler for deltakelse, rutiner for å innarbeide innspill og for å formidle hvordan innspill tas til etterretning.

EFFEKTIVITET: Ha en kontrollert delegering. Etablere underutvalg med beslutningsmyndighet, delegerer saker som ikke er av overordnet karakter, og ha tillit og klare ansvarslinjer.

FOLKEVALGTES ROLLEKOMFORT: Aktivisere hele kommunestyret og inkludere opposisjonen i reelle politiske diskusjoner

Kjelder:

- KS: Det lokale selvstyret inn i fremtiden

- KS: Lokalt demokrati og kommunalt selvstyre
- SSB-tabell 01182: Kommunestyrevalget
- SSB-tabell 04813: Kommunestyret og fylkestingsvalget
- SSB: valgdeltakelse

Samandrag

Folk og busetting

- Det er i hovudsak innvandring som bidreg til auke i folketal.
- Fleire flyttar ut av kommunen enn inn. I bygdene går folketalet ned. Det har konsekvensar ma. for bustadbehov, barnehage- og skulestruktur.
- Tal aleinebuande aukar. Kan sjåast i samanheng med at fleire føler seg einsame.
- Stadig fleire bur i tomannsbustader, rekkehus, kjedehus el.

Levevaner og helse

- Både tal og prosent del barn som lever i låginntekstfamiliar aukar.
- Det er behov for å ha eit sterkt fokus på helsefremjande og førebyggjande arbeid for å dempe eller utsette behovet for helse- og omsorgstenester.
- Kommunen står framfor vesentlege økonomiske utfordringar, og drift av dei kommunale tenestene må stå i høve til framtidige økonomiske rammer.
- Framtidig demografisk utvikling tilseier vekst i den eldre befolkninga. Det er ein stadig auke i utfordringar knytt til rus og psykisk helse. Målgruppa og tenestene for tiltak for funksjonshemma er i endring.
- Samhandlingsreforma, nasjonale planar og nye lovkrav gjer til at ein må pårekne at stadig fleire oppgåver og tenestetilbod skal løysast i kommunane.
- Tenestene skal i større grad utformast i nært samarbeid med pasientar og brukarar og deira pårørande.
- Utvikling av digitale og nye teknologiske løysingar vil gje nye mogelegheiter.
- Ungdataundersøkinga viser at 53 % av elevane er nøgd med skulen sin. Det er færre enn snittet for fylket og landet. 17 % seier dei er mykje plaga av depressive symptom og 23 % er plaga av einsemd. Det er over snittet for fylket og landet. Det er fleire som trenar ofte og færre som har vore rusa på alkohol enn snittet for fylket og landet.

Utdanning og kompetanse

- Del av befolkninga i kommunen med grunnskuleutdanning minkar. Del med universitets- og høgskuleutdanning aukar.
- Volda har høgast utdanningsnivå i fylket.
- Elevundersøkinga viser at elevane i 7. trinn opplever dei får god støtte heimanfrå. Trivsel og motivasjon går ned.
- Skolebruksindikatoren viser at kommunen dei siste fem åra har prestert under det ein kan forvente når det gjeld 1.–4. trinn.

Kultur, fritid og deltaking

- Mange unge saknar lokale der dei kan treffe andre unge på fritida.
- Besøkstala hos folkebiblioteka går opp.
- Kommune ligg under snittet for tal arrangement på biblioteka per innbyggjar.
- Volda kommune har eit rikt lag- og organisasjonsliv. Dette er av stor verdi.

Næringsliv og sysselsetting

- Monge arbeidar i offentleg sektor.
- Det er høg utveksling av arbeidskraft mellom Volda og Ørsta.
- Tal arbeidssøkjjarar steig kraftig våren 2020. Korleis dette vil utvikle seg over tid er vanskeleg å vite.
- Sekundærnæringar, varehandel, undervisning og helse- og sosialtenester er dei største næringsgruppene.
- Sentraliseringstrenden er ein utfordring.
- Turisme er eit potensielt utviklingstema.
- Landbruksnæringa og mjølkeproduksjon er ei viktig næring for kommunen.
- Når berre 1 av 5 jordbruksføretak driv, kan ein få utfordringar når dei som driv ikkje er jamt fordelt utover.
- Store, effektive fjøs treng stort fôrgrunnlag og meir mjølkekvote. Dette gjer at nokre veks og andre legg ned.

Samferdsle og infrastruktur

- Behovet for ladestasjonar er aukande.
- Kommunen har dei siste åra redusert vegar utan fast dekke, og prioritert å etablere lys langs kommunale vegar.

- Kollektivtilbodet bør vidareutviklast.
- Mangel på tellepunkt gjer det vanskeleg å seie noko om utviklinga i gå- og sykkeltrafikken. Det er grunn til å tro at ein kan auke sykkelandelen kan aukast.
- Dei fleste innbyggjarane har breiband av grunnleggande god kvalitet. Utfordringa er å sikre utbygging i områder som ikkje er kommersielt interessante å bygge ut.
- Fleire av kommunen sine bygg og anlegg (særskilt barnehagar og driftsbygningar) har i dag dårleg internettkopling.

Risiko og sårbarheit

- Det er venta vesentleg auke i episodar med kraftig nedbør, meir overvatn, fleire og større regnflaumar, auka skredfare og auke i stormflonivå.
- Klimaendringane kan bidra til store øydeleggingar på infrastruktur og eigedom. Kunnskap om fareområde er viktig for å førebyggje skadar.
- Kommunen har ansvar for beredskap og krisehandtering viss noko skulle skje.
- Klimatilpassing og gode ROS-analyser er viktig.

Klima og miljø

- Klimaendringane trugar vårt eksistensgrunnlag og er av dei største utfordringane.
- Vegtrafikk, sjøfart og jordbruk står for dei største utsleppa i kommunen.
- Arealplanlegging er av dei viktigaste verkemidla for å redusere klimagassutslepp, og hindre tap av natur.
- Marin forsøpling og mikroplast er av dei største avfallsutfordringane.
- Introduksjon av framande artar, overhausting og forureining er ein trugsel.
- Sirkulærøkonomi med gjenbruk, gjenvinning og ressursutnytting er utfordrande.
- Berekraftig og klimavennleg matproduksjon må vidareutviklast.
- God vassforvaltning vil kunne gi moglegheiter ma.a. innan tettstadsutvikling og klimatilpassing.
- Bestillerkompetanse og bruk av handelsmakta kan vere ein av dei viktigaste pådrivarane mot det grønne skiftet.

Areal, natur og kulturminne

- Kommunane som har hovudansvaret for å ta i vare jordressursane, og er sentrale i arbeidet med å ta i vare naturmangfoldet. Dette kan kome i konflikt med andre samfunnsinteresser.
- Kulturminneplanane inneheld oversikt over kulturminne og kulturmiljø som er viktige å ta i vare for framtida.

Samarbeid

- Det er i dag fleire ulike typar samarbeid på tvers av kommunegrenser og fagområde.
- Volda kommune vert påverka av kva som skjer i nabokommunar.
- Samarbeid med forskingsinstitusjonar og næringsliv bør aukast.
- Innovasjonsprosessar bør prioriterast og moglegheitene som ligg i samhandling og samskaping mellom offentleg sektor, sivilsamfunn og næringsliv bør utforskast.

Kommunen sin økonomi

- Volda kommune si lånegjeld veks, disposisjonsfondet vert redusert og kapitalkostnadar stel meir og meir av dei frie inntektene.
- For å ha ein berekraftig økonomi må kommunestyret gjere prioriteringar som gjev administrasjonen oppdrag som fører til at ein arbeider mot måla.

Demokratiutvikling

- Volda kommune har høgare valdeltaking enn snittet for fylket og landet.
- Berre 21 % av medlemne i kommunestyret er kvinner.
- Kommunene si rolle har blitt vesentleg større, historisk sett.
- Noreg står ovenfor ei rekkje komplekse samfunnsutfordringar, som det grønne skiftet, teknologisk skifte og demografiske endringer. Utfordringene innebærer også handlingsrom og moglegheiter.
- Tiltak for god demokratisk styring: openheit, debatt, pålitelegheit, ansvarlegheit, borgarnærleik, effektivitet og dei folkevalte si rollekomfort.